

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

«ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ»

збірник статей

XII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

«МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»

«TIME OF ART EDUCATION»

collection of articles

XII ALL-UKRAINIAN

SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«ART EDUCATION: SCIENTIFIC DISCUSSIONS»

24 березня 2023 р., Харків, Україна

March, 24, 2023, Kharkiv, Ukraine

УДК 37.032

Редакційна колегія:

Соколова А. В. – в. о. зав. кафедри музичного мистецтва, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Фомін В. В. – декан факультету мистецтв, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Юр'єва К. А. – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Беземчук Л. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Васильєва О. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Данилюк М. М. – доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Донченко Л. І. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Ткаченко М. О. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Бурма Г. В. – кандидатка наук, доцентка, старша лаборантка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол №4 від 19.04.2023 р.

У збірнику статей представлені матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: наукові дискусії». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф., (24 березня 2023) / заг. ред. А. В. Соколової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023, 151 с.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

колективі проблем агресивності, ізолюваності, прояву лінощів; самоврядування – сприяє організації навчального оркестрового колективу, забезпечує залучення здобувачів-оркестрантів до участі у виховному процесі.

Таким чином, вибір форм та методів виховної роботи в навчальному оркестровому колективі стає високим мистецтвом, яке спирається на ґрунтовні психолого-педагогічні знання.

Висновки. Створення сприятливих умов освітньої діяльності в навчальному оркестровому колективі буде ефективним за обставин планомірного та систематичного проведення виховної роботи, застосування її різних форм та методів педагогічного впливу. Перспективними напрямками подальших розвідок є вивчення проблемних питань формування системи виховної роботи в навчальному оркестровому колективі.

Список використаних джерел

1. Мартиненко О.В. Виховна робота в дитячих хореографічних колективах. *Мистецтво та освіта* : наук.-метод. журн. Київ, 2014. № 1 (71) С. 40. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mtao_2014_2_8
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : Вид. Група «Основа», 2012. С. 148.
3. Жуков В.П. Методи роботи з шкільним оркестром народних інструментів. *Традиційна культура в умовах глобалізації: платформа для міжкультурного та міжрегіонального суспільного діалогу* : матеріали наук.-практ. конф. Харків : ООМЦКМ, 2015. С. 61-63.

СПЕЦИФІКА ЗДАТНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Семерніна І. М.

концертмейстерка кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

***Анотація:** У статті розглядається питання здатності до професійної саморегуляції. Визначається специфіка означеного феномена для студентів музично-педагогічних спеціальностей.*

Ключові слова: професійна саморегуляція, здатність до професійної саморегуляції студентів музично-педагогічних спеціальностей.

Annotation: The article examines the issue of the ability to professional self-regulation. The specifics of this phenomenon for students of musical and pedagogical specialities are determined.

Key words: The professional self-regulation, a capability to professional self-regulation at students of musical and pedagogical specialities.

Постановка проблеми та її актуальність. Соціальні та духовні зрушення, що відбуваються в сучасному суспільстві, потребують суттєвих змін в системі вищої музично-педагогічної освіти. Важливим завданням фахової підготовки стає перехід з предметного на особистісно-орієнтоване навчання, що вимагає підготовки фахівців нового типу. В зв'язку з тим актуальним стає поняття здатності до професійної саморегуляції студентів музично-педагогічних спеціальностей, що визначається вченими як спеціально організована активність особистості, спрямована на власну діяльність, поведінку з метою приведення їх до особисто визначених параметрів ладу, порядку (Ю. Лисюк).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема саморегуляції була ґрунтовно розроблена в психології (К. Абульханова-Славська, Л. Дика, Н. Літовченко, В. Малазонія, Н. Пов'якель); професійній педагогіці (М. Гриньова, Ю. Міславський, О. Осніцький, В. Чайка). Однак у музично-педагогічній літературі були розглянуті лише окремі аспекти означеного питання: структура саморегуляції музично-виконавської діяльності (Ю. Цагареллі), досвід саморегулювання музиканта-педагога (Ю. Лисюк). Недостатня теоретична розробленість та актуальність питання в сучасній музично-педагогічній освіті зумовили вибір теми статті.

Мета статті. Метою статті є визначення специфіки здатності до професійної саморегуляції студентів музично-педагогічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам визначити здатність до професійної саморегуляції студентів музично-педагогічних спеціальностей як інтегроване вміння, що забезпечує моделювання, контроль та корекцію усіх видів навчальної діяльності та сприяє особистісно-професійному розвитку. Вважаємо, що в навчальній діяльності студентів означений феномен здатний функціонувати на 2 рівнях:

а) *ситуативному* (регуляція емоційного стану фахівців, інтелектуальної та сенсомоторної діяльності відповідно до визначеної мети та особливостей ситуації);

б) *концептуальному*, що забезпечує саморегуляцію особистості в процесі самовиховання, саморозвитку та самовдосконалення і є обумовленим метою досягнення «Я – образу».

Визначені рівні забезпечують цілісність саморегуляції в навчальній діяльності студентів музично-педагогічних спеціальностей.

Становлення здатності до професійної саморегуляції розпочинається, на нашу думку, з усвідомлення студентом себе як суб'єкта навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності – самооцінки особистості. Наше визначення ґрунтується на позиціях відомих вчених стосовно того, що самооцінка є провідним компонентом в структурі саморегуляції діяльності (Ю. Міславський, А. Осніцький, Ю. Цагареллі). Відомі дослідники вважають, що адекватна самооцінка сприяє успішній навчальній діяльності студентів (Н. Пов'якель, В. Чайка). На думку Ю. Цагареллі, формуванню адекватної самооцінки студентів музично-педагогічних спеціальностей сприяє орієнтація на еталон професійної діяльності [5, с. 20].

Ми згодні з К. Роджерсом, що виділяє наступну структуру самооцінки: *real self-concept* (реальне уявлення суб'єкта щодо себе), *physical self-concept* (уявлення про власний психофізіологічний стан), *social self-concept* (уявлення про соціальний статус в колективі), *ideal self-concept* (уявлення про власне майбутнє) [1, с. 43]. Протиріччя між реальною та ідеальною самооцінкою створюють поштовх для професійного самовдосконалення особистості.

Здатність до професійної саморегуляції повною мірою виявляється в навчально-пізнавальній діяльності студентів музично-педагогічних спеціальностей. Вважаємо, що в означеному виді діяльності такий феномен має аналітичну та ціннісно-оцінну функцію. *Аналітична функція* виявляється в забезпеченні аналізу професійних ситуацій, прогнозуванні результатів діяльності, виборі відповідних методів та засобів її регулювання. *Ціннісно-оцінна функція* полягає в тому, що знання про музично-педагогічну діяльність та власні професійні можливості забезпечують ціннісне ставлення до професійної діяльності та усвідомлення здатності до професійної саморегуляції як необхідного фактора професійного зростання майбутнього фахівця.

Важливим компонентом здатності до саморегуляції студентів музично-педагогічних спеціальностей є пізнавальний самоконтроль особистості. У визначенні даного компонента ми спиралися на положення психолого-педагогічної науки про самоконтроль як необхідний компонент здатності особистості до саморегуляції (Н. Літовченко, Л. Рувинський, Ю. Цагареллі), важливість самоконтролю в учбовій діяльності та самовихованні студентів (Ю. Бабанський, А. Линда). Значна кількість відомих митців, музикантів-педагогів підкреслюють: попри те, що професійна діяльність вчителя музики є творчою,

вона значною мірою залежить від вольової спрямованості особистості та рівня її самоконтролю (І. Гофман, К. Станіславський) [4, с. 58].

Вважаємо, що в основі пізнавального самоконтролю студентів музично-педагогічних спеціальностей полягає активна мисленнева діяльність, що складається з порівняння, аналізу та синтезу, процесів співставлення та узагальнення. Розвиток пізнавального самоконтролю залежить від рівня набутих студентами музично-професійних знань. Так, *низький рівень знань* є первісним матеріалом для становлення пізнавального самоконтролю, здатності до професійної саморегуляції. *Середній рівень знань* сприяє активному включенню процесів мислення в навчально-пізнавальну діяльність студентів музично-педагогічних спеціальностей. Він надає можливість вільно володіти набутими знаннями, використовувати їх на практиці. Особливістю *високого рівня пізнавального самоконтролю* є трансформація репродуктивних знань в продуктивні, що виявляється у вмінні опанувати складними музичними образами, власної інтерпретації музичних творів. Вважаємо, що високий рівень пізнавального самоконтролю дозволяє студентам повною мірою оволодівати професійними знаннями, сучасними музичними творами, що сприяє їх особистісно-професійному розвитку.

Значне місце в професійній підготовці студентів музично-педагогічних спеціальностей займає музично-виконавська діяльність. Вважаємо, що саме в даному виді діяльності здатність до саморегуляції виявляється повною мірою. По-перше, означений процес є пов'язаним з коригуванням власного психофізіологічного стану, на що вказують роботи відомих музикантів-педагогів.

Важливим методичним дослідженням, в якому розглядається коригування психофізіологічного стану музиканта стала праця С. Савшинського «Режим та гігієна роботи піаніста». В ній підкреслюється необхідність дотримання загально гігієнічних умов, прогулянок на свіжому повітрі, раціонального харчування.

Здатність до саморегуляції діяльності значною мірою виявляється в подоланні студентами музично-педагогічних спеціальностей естрадного хвилювання під час концертного виконання, на що вказують роботи відомих музикантів-педагогів (Е. Гілельс, Є. Єржемський, А. Іохелес, Г. Коган, К. Мострас, Я. Флієр). На думку Д. Ойстраха, подолати естрадне хвилювання здатний метод переключення уваги. Для подолання естрадного хвилювання Г. Єржемський пропонував метод активної релаксації, який полягає в тому, аби в хвилини найбільш напружених моментів розслабитися та ліквідувати виникаючі спазми.

Більшість відомих музикантів-педагогів підкреслюють важливість специфічного для музичного виконавства слухового самоконтролю (Ф. Блуменфельд, А. Гольденвейзер, Г. Коган, К. Моцарт). Так, А. Гольденвейзер вважав здатність «слухати себе» однією з вершин виконавської майстерності, на безперечному слуховому самоконтролі наполягав і Ф. Блуменфельд. Виховання тонкого слуху є, на думку Г. Когана, головним завданням музичної освіти.

В сучасних музично-педагогічних дослідженнях пропонуються різноманітні методи здійснення успішної виконавської діяльності. Ми згодні з Н. Артамоною, яка вважає, що суттєвими методами формування означеного процесу стають рольові ігри, створення проблемних ситуацій, сугестивний вплив, метод мисленнєвого тренування, аналітико-пізнавальний метод, методи релаксації та аутогенного тренування [2, с. 9].

Підсумовуючи дослідження відомих вчених, зазначимо, що в музично-виконавській діяльності студентів музично-педагогічних спеціальностей здатність до саморегуляції виявляється в дотриманні режиму та гігієни роботи, подоланні естрадного хвилювання під час музичного виконання, слуховому самоконтролі особистості.

Здатність до саморегуляції діяльності стає також необхідним компонентом самовиховання майбутніх вчителів музики. Слід зазначити, що процес самовиховання є вельми важливим в професійній підготовці студентів музично-педагогічних спеціальностей. По-перше, він дозволяє подолати предметність професійної освіти, набути студентами особистісний досвід. З іншого боку процес самовиховання готує майбутніх фахівців до складних ситуацій реального життя, з якими вони мають стикатися в професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Ми розглянули важливе професійне вміння студентів музично-педагогічних спеціальностей – здатність до професійної саморегуляції. Доведено, що означене вміння складається з таких компонентів як самооцінка особистості, пізнавальний самоконтроль в навчальній діяльності. Необхідною здатність до професійної саморегуляції стає в музично-виконавській діяльності студентів, адже така діяльність відбувається в стресових емоціогенних умовах та потребує самоконтролю та коригування психофізіологічного стану. На вищому рівні здатність до професійної саморегуляції стає необхідним компонентом самовиховання особистості.

Подальшої розробки потребує визначення педагогічних умов формування здатності до професійної саморегуляції студентів музично-педагогічних

спеціальностей та обґрунтування методики впровадження в практику означеного феномена.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Саморегуляція: монографія / М.В. Гриньова. Полтава, 2012. 263 с.
2. Котова Л. М. Емоційна стійкість як засіб інструментально-виконавської надійності майбутніх вчителів музики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання». К., 2003.
3. Лисюк Ю. С. Методика формування досвіду саморегулювання майбутніх музикантів-педагогів у вищих мистецьких навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед.наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання». К., 2007.20 с.
4. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навчальний посібник. Київ, КНУКіМ, 2006. 188 с.
5. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 360 с.
6. Чайка В. М. Теорія і технологія підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності. К., 2000. 196 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Цзя Анчжен

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету мистецтв, 61МК групи
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Наукова керівниця – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри музичного мистецтва Корчагіна Г. С.

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню проблеми самостійності майбутніх вчителів музичного мистецтва у культурологічній та психолого-педагогічній літературі. Зокрема, розкриті довідникові тлумачення даної дефініції. Визначено, значущість самостійності майбутніх вчителів музичного мистецтва.*

***Ключові слова:** самостійність, музичне мистецтво, мистецтво, вчитель музичного мистецтва.*

ЗМІСТ

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Василь Жуков, Микола Мирошниченко

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ОРКЕСТРОВОМУ КОЛЕКТИВІ 3

Ірина Семерніна

СПЕЦИФІКА ЗДАТНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 7

Цзя Анчжен

ДО ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 12

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Валентина Кузьмічова

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ВОКАЛЬНІЙ ШКОЛІ (XIX ст.) 16

III. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оксана Васильєва, Анастасія Пащенко

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ 20

Інга Шевченко

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 26

Вікторія Тушева, Чжан Юйфан

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ 31

Лі Іцзя

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 35